

*Ministerul Economiei
al Republicii Moldova*

*Organizația pentru Dezvoltarea
Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii*

PROGRAMUL-PILOT DE ATRAGERE A REMITENȚELOR ÎN ECONOMIE PENTRU ANII 2010-2012 « PARE 1+1 »

Chișinău, 2013

CUPRINS

I. INTRODUCERE

II. PERFORMANȚELE PROGRAMULUI-PILOT „PARE 1+1”

III. MONITORIZAREA PROGRAMULUI-PILOT „PARE 1+1”

IV. PROMOVAREA ȘI MEDIATIZAREA ISTORIILOR DE SUCCES

I. INTRODUCERE

Programul-pilot de Atragere a Remitențelor în Economie „PARE 1+1” pentru anii 2010-2012 (în continuare PARE 1+1) este aprobat prin HG nr. 972 din 18.10.2010 și este destinat lucrătorilor migranți sau rudelor de gradul întâi ai acestora, care doresc să investească în inițierea sau extinderea unei afaceri.

Obiectivul Programului reprezintă mobilizarea resurselor umane și financiare ale lucrătorilor migranți moldoveni în dezvoltarea economică durabilă a Republicii Moldova prin stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii.

PARE 1+1 tinde să faciliteze accesul la finanțare al migranților și să-i reintegreze în societate, contribuind, totodată, la stimularea transferurilor bănești pe căi oficiale, introducerea practicilor bune din statele gazdă ale migranților, fiind creată o pârgie pentru introducerea inovațiilor și a know-how.

Programul și-a propus atingerea unui obiectiv social extrem de valoros și anume informarea și instruirea lucrătorilor migranți în domeniul antreprenorial, contribuind la reintegrarea în societate a cetățenilor moldoveni care au fost nevoiți să plece la muncă în străinătate.

În cadrul Programului, antreprenorii au posibilitatea să beneficieze de un grant în sumă de până la 200 mii lei, în baza regulii „1+1”, care prevede că fiecare leu investit din remitențe va fi suplinit cu un leu din cadrul PARE.

Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODIMM) este responsabilă de implementarea, coordonarea și monitorizarea activităților prevăzute în **PARE 1+1**.

Pentru a participa la Program, aplicantul trebuie să întrunească următoarele condiții:

- a. să fie cetățean al Republicii Moldova;
- b. să fie lucrător migrant din Republica Moldova sau rudă de gradul I - beneficiar de remitențe;
- c. să intenționeze să lanseze o afacere proprie în Republica Moldova sau să dezvolte afacerea existentă;
- d. să dispună de capital propriu, provenit din remitențe și să poată confirma prin prezentarea documentelor justificative, proveniența mijloacelor financiare (*contract de muncă; certificat de confirmare a salariului/veniturilor; extras din conturi bancare; copiile dispozițiilor de transfer bancar, declarații vamale*).

Programul-pilot se desfășoară în 4 componente:

- I. Informare și comunicare;
- II. Instruire și suport antreprenorial;
- III. Finanțarea afacerilor / Regula 1+1;

IV. Monitorizare post-finanțare și evaluare.

Obiectivele Programului-pilot sunt următoarele:

- a) creșterea nivelului de informare a lucrătorilor migranți din Republica Moldova și a beneficiarilor de remitențe privind oportunitățile de dezvoltare a unei afaceri în țara de origine;
- b) sporirea abilităților antreprenoriale în rândul lucrătorilor migranți și beneficiarilor de remitențe;
- c) stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii de către lucrătorii migranți și beneficiarii de remitențe;
- d) facilitarea accesului lucrătorilor migranți și beneficiarilor de remitențe la resursele financiare necesare înființării / dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii în Republica Moldova;
- e) promovarea culturii financiare și a economiilor.

II. PERFORMANȚELE PROGRAMULUI-PILOT „PARE 1+1”

i. Componenta I - Informare și comunicare

Este de evidențiat că, în cadrul Programului, lucrătorii migranți și rudele acestora **beneficiază de consultanță și informare gratuită** privind oportunitățile de dezvoltare a unei afaceri, proiectele desfășurate pe teritoriul țării, sursele de finanțare a unui proiect investițional, aspectele legislative ale activității antreprenoriale etc.

Întru informarea potențialilor beneficiari cu privire la condițiile de participare la Programul „PARE 1+1”, în cadrul **Componentei I „Informare și comunicare”** au fost acordate, cumulativ, peste **4900 consultații** (în oficiu, la telefon, email).

Pagina <http://www.odimm.md/pare.htm> (destinată PARE 1+1) a fost accesată pe parcursul perioadei de referință de peste 26 mii vizitatori unici.

Întru informarea continuă a potențialilor beneficiari ai Programului privind condițiile de participare și oportunitățile existente, ODIMM a diseminat pliantele programului, atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și în afara granițelor ei. Totodată, a fost plasat un spot publicitar pe mai multe canale TV cu acoperire națională.

Colaboratorii ODIMM au prezentat Programul în cadrul tuturor evenimentelor și întrunirilor cu agenții economici, societatea civilă, părțile interesate.

ii. Componenta II - Instruire și suport antreprenorial

Analiza rezultatelor Programului denotă că lucrătorii migranți moldoveni, care au investit remitențele în propria afacere, au muncit în 29 de state, preponderent în Italia - 49%; Rusia - 10%; Marea Britanie, Statele Unite ale Americii și Portugalia - 5%.

Concomitent, **40%** din persoanele participante sunt **foști lucrători migranți** care s-au întors în țară și au intenția de a lansa/dezvolta o afacere; **25% au copiii plecați din țară**; **22% au părinții** peste hotare și, respectiv, **13%** planifică investirea resurselor financiare câștigate în străinătate de **soții lor**.

Vârsta participanților la „PARE 1+1” este cuprinsă între **20 și 81 ani**, dintre care 30% au peste 50 ani, iar ponderea femeilor reprezintă cca 30 %.

Pe parcursul derulării Programului, au fost desfășurate **18 cursuri de instruire**, la care au participat **336 de lucrători migranți** și rude de gradul I al acestora. Seminarele sunt desfășurate pe module, cu o durată totală de 50 de ore academice (10 zile lucrătoare) și includ următoarele tematici: înregistrarea unei afaceri, management, marketing, contabilitate, planificarea afacerii etc.

Cursurile antreprenoriale sunt **co-finanțate** din cadrul Programului în proporție de **50%**, fiind aplicată „Regula 1+1”.

iii. Componenta III „Finanțarea afacerilor/Regula 1+1”

În perioada anilor 2010-2012 ODIMM a încheiat cumulativ, contracte de finanțare nerambursabilă cu 142 de întreprinderi create și dezvoltate din sursele financiare ale lucrătorilor migranți.

Până în prezent au fost efectuate investiții în sumă totală de peste 50 mil. Lei, suma granturilor transferate constituind 19,60 mil. Lei.

În rezultat, fiecare leu acordat sub formă de grant a atras investiții de 2,5 Lei în economia națională.

Este de precizat faptul că suma investițiilor efectuate de facto de către antreprenori este mult mai mare, diferența rezultând din cauza faptului că beneficiarii nu sunt obligați să prezinte documente confirmative pentru restul investiției (Programul respectând Regula 1+1, excepție TVA).

Concomitent, este pozitiv apreciat faptul că 37% din beneficiarii „PARE 1+1” au decis crearea unei întreprinderi urmare inițierii Programului (53 întreprinderi).

Analiza distribuției geografice a granturilor acordate din cadrul Programului “PARE 1+1” (fig. 1) denotă că majoritatea Contractelor de Finanțare Nerambursabilă au fost încheiate cu antreprenori care își desfășoară activitatea în localitățile din regiunea Centru, cu o pondere de 54%, fiind urmată de regiunea Nord cu 17% și Sud - 15%, iar orașul Chișinău și suburbiile acestuia cu câte 7% fiecare.

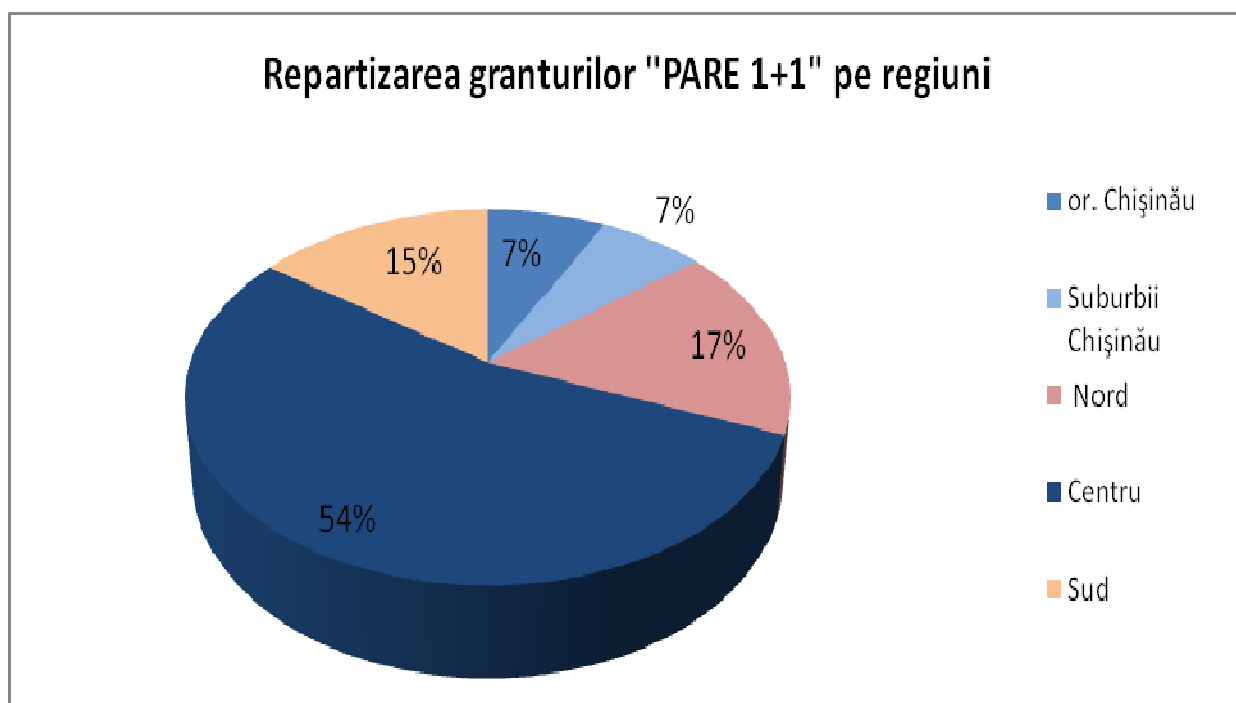
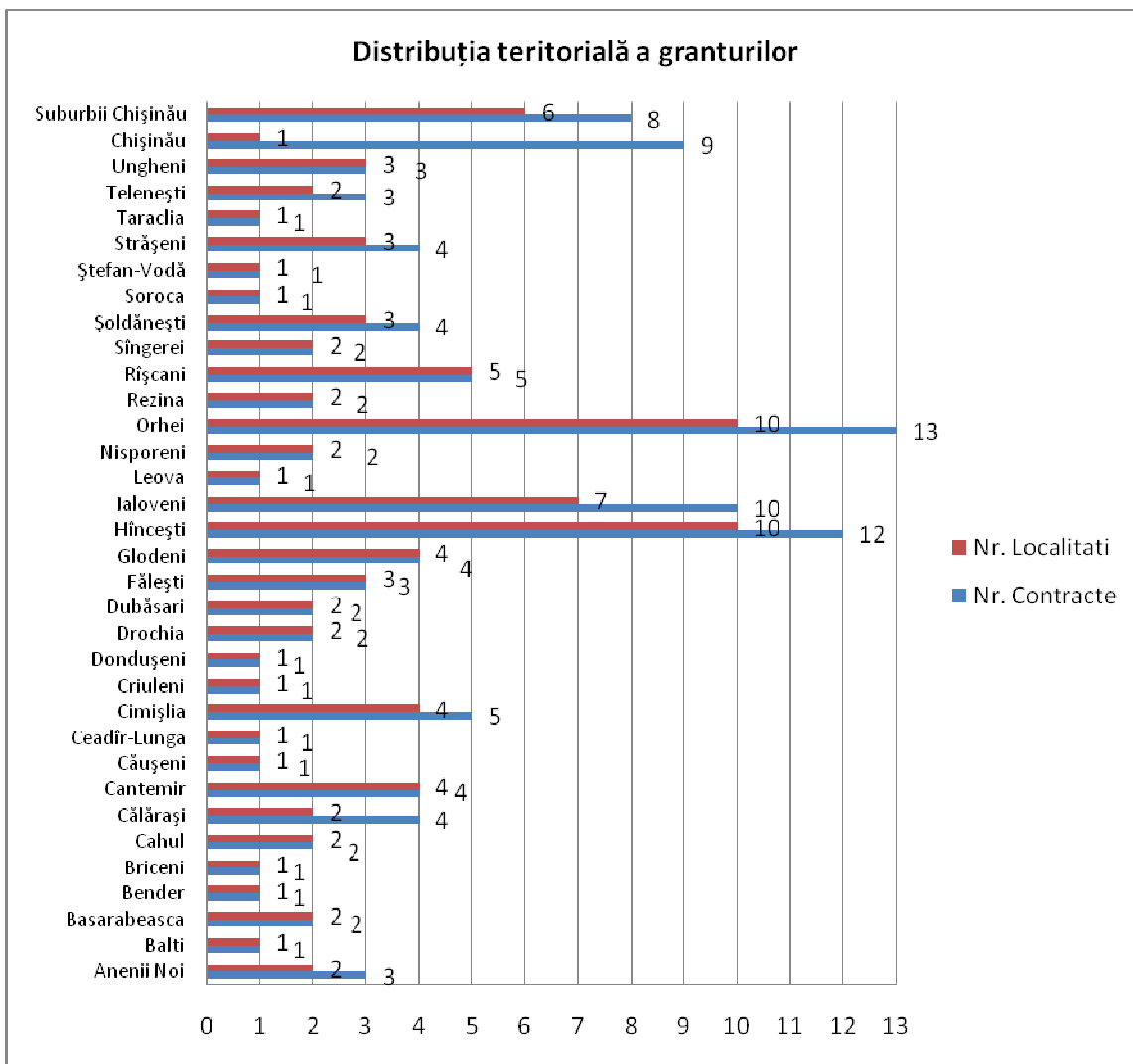

Fig. 1 Distribuția regională a granturilor acordate din „PARE 1+1”

Distribuția teritorială a beneficiarilor „PARE 1+1”, reprezentată în figura de mai jos, scoate în evidență faptul că Programul - pilot a contribuit la **efectuarea investițiilor în 94 de localități** (din 32 raioane, orașul Chișinău și 6 suburbii ale acestuia).

Fig. 2 Repartizarea pe raioane a granturilor acordate din „PARE 1+1”

Raioanele care au beneficiat de cele mai multe granturi sunt: Orhei (13), Hîncești (12), Ialoveni (10). Totodată la polul opus se află raioanele Bălți, Briceni, Căușeni, Ceadăr-Lunga, Criuleni, Dondușeni, Leova, Soroca, Ștefan-Vodă, Taraclia a câte un grant fiecare. Raioanele Vulcănești, Comrat, Florești, Edineț, Ocnîța nu au participat la Program.

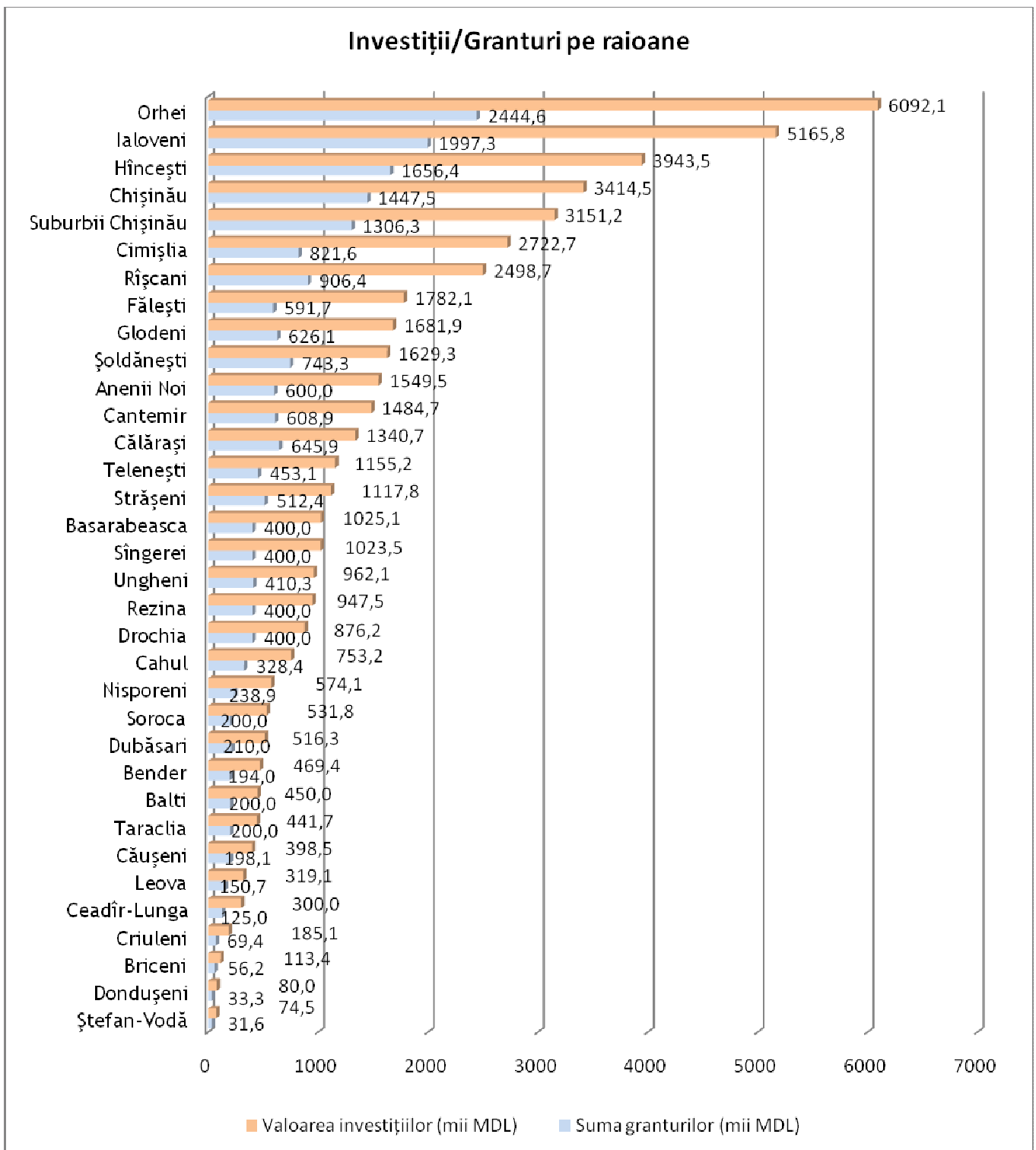

Fig. 3 Structura investițiilor din cadrul “PARE 1+1” pe raioane

Din Fig. 3 se poate ușor de observat că raioanele ce dețin întâietatea la numărul de granturi acordate sunt fruntașe și la suma granturilor obținute, precum și la mijloacele proprii investite. Suma cumulativă a mijloacelor nerambursabile acordate întreprinderilor din municipiul Chișinău reprezintă 14% din suma totală a granturilor, iar a celor din municipiul Bălți - 1%.

Pe domenii de activitate granturile se distribuie după cum urmează:

- ❖ Agricultură - 50%
- ❖ Producere - 29%
- ❖ Servicii - 21%

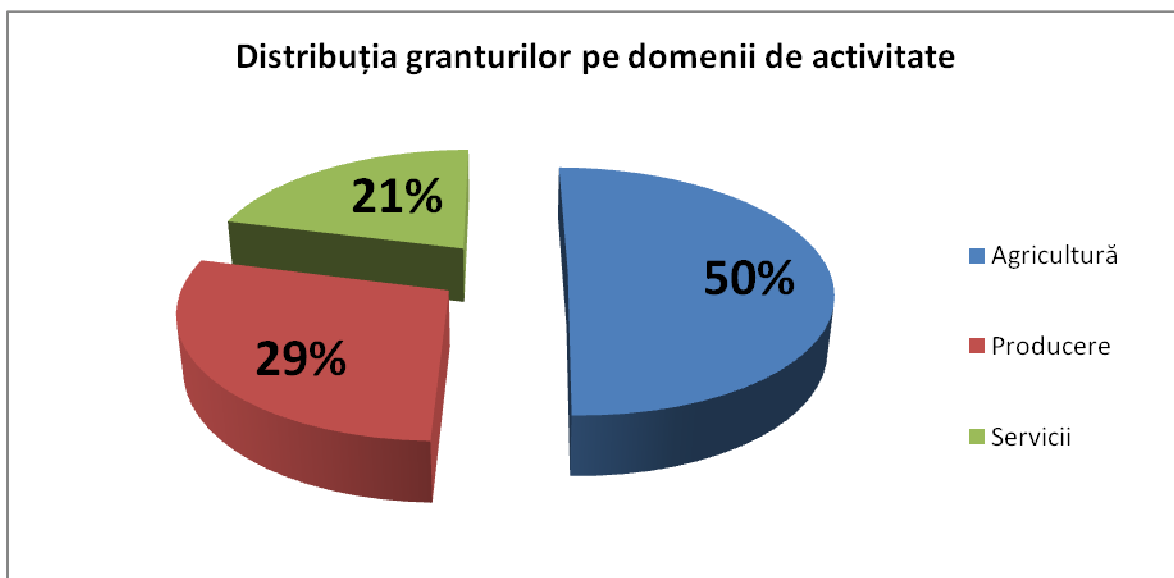

Fig. 4 Distribuția granturilor pe domenii de activitate

Investițiile cumulative în agricultură constituie 25,3 mil. lei din cadrul Programului-pilot fiind transferată suma 9,7 mil. lei.

În rezultat fiecare leu acordat în agricultură sub formă de grant atrage investiții cumulative în valoare de 2,61 lei.

Din cele 60 de întreprinderi care activează în agricultură, 8 agenți economici au investit în plantațiile de viță-de-vie, iar o întreprindere în cultivarea agrișului și coacăzei.

În sectorul zootehnic au investit 14 întreprinderi dintre care:

- 2 apicultură
- 1 avicultură
- 7 ferme de bovine
- 2 ferme de iepuri
- 1 fermă de caprine
- 1 fermă de porcine

Totodată, este de menționat că, întru sporirea rentabilității întreprinderilor ce sunt implicate în creșterea culturilor vegetale, din cadrul Programului a fost susținută construcția a 9 depozite frigorifice de păstrare a producției agricole proprii, localizate în satele din r. Ialoveni, Hâncești, Strășeni, Anenii Noi ș.a. precum și construcția serelor (7 întreprinderi).

Domeniul industriei a atras investiții în sumă totală de **14,3 mil. MDL**, inclusiv din cadrul PARE 1+1 fiind alocate **6,12 mil. MDL** după cum urmează:

- industria alimentară - 12 întreprinderi
- producerea peleților/brichetelor din biomasă - 7 întreprinderi
- prelucrarea lemnului - 4 întreprinderi
- fabricarea articolelor din material plastic pentru construcții - 3 întreprinderi
- fabricarea produselor din minerale nemetalifere - 3 întreprinderi
- fabricarea produselor chimice - 1 întreprindere
- fabricarea elementelor din beton, ipsos și ciment - 1 întreprindere.

Este de menționat că **fiecare leu acordat în domeniul industriei a atras 2,33 lei investiții în economia națională.**

De asemenea, sunt de evidențiat investițiile întreprinderilor din **domeniul serviciilor**, care, cumulativ, constituie **9,16 mil. MDL**, inclusiv din „PARE 1+1” - **3,81 mil. MDL**. Întreprinderile vizate desfășoară activitatea în următoarele domenii:

- IT (1 întreprindere)
- Instruire auto (1 întreprindere)
- sport (1 întreprindere)
- medicină (2 întreprinderi)
- turism (3 întreprinderi)
- întreținerea și repararea autovehiculelor (5 întreprinderi)
- frizerie (2 întreprinderi), alimentație publică (6 întreprinderi)
- activități de ambalare (1 întreprindere)
- activități de întreținere și curățarea clădirilor (1 întreprindere)
- transporturi mărfuri (1 întreprindere)
- colectarea selectivă a deșeurilor (1 întreprindere).

Fiecare leu acordat din „PARE 1+1” a atras în domeniul prestării serviciilor 2,4 lei investiții în economia națională.

iv. Componenta IV „Monitorizare post-finanțare”

Procedura de monitorizare și evaluare are două funcții. În primul rând, se asigură mecanismul prin care ODIMM monitorizează progresul companiei-beneficiar în comparație cu planul de afaceri inițial incluzând utilizarea finanțării primite, respectarea procedurilor de utilizare etc. În al doilea rând, se asigură baza pentru elaborarea unei programe suport în vederea fortificării oricăror puncte slabe existente sau potențiale în dezvoltarea afacerilor și/sau acordarea instruirii sau consultanței necesare pentru sporirea sau maximizarea potențialului de afaceri.

Un element cheie al Programului Pilot PARE 1+1 este componenta de monitorizare și suport post-creare.

Principalele rezultate scontate în urma implementării Programului-pilot “PARE 1+1” sunt:

1. Sporirea volumului de investiții în economia națională;
2. Sporirea volumului de remitențe investite în economia națională;
3. Crearea de noi locuri de muncă;
4. Stimularea exporturilor de bunuri și servicii;
5. Substituirea importurilor;
6. Facilitarea accesului IMM la mijloacele financiare pentru inițierea/dezvoltarea unei afaceri;
7. Crearea și dezvoltarea afacerilor în zone rurale;
8. Aplicarea tehnologiilor moderne, transfer de know-how, inovații.

Indicatorii cheie care vor fi monitorizați sunt:

Informația despre numărul de angajați

Este important să se evalueze/afle măsura în care Programul contribuie la îmbunătățirea standardelor de viață a populației. De aceea se va afla despre crearea locurilor de muncă, atât pentru proprietari cât și angajarea persoanelor salariate, sporirea veniturilor salariale a proprietarilor și a persoanelor angajate.

Evidența contabilă

Se cere să se stabilească faptul dacă beneficiarul ține evidența contabilă conform cerințelor legislației.

Probleme identificate în dezvoltarea afacerii

Este important să se identifice orice aspecte particulare care necesită să fie reflectate în programa de monitorizare și evaluare post creare, cum ar fi identificarea punctelor slabe din domeniul managementului, cunoștințe/abilități tehnice insuficiente, rapoarte financiare, lipsa cunoștințelor de marketing, comunicarea membrilor (în special în cadrul cooperativelor) etc.

REZULTATELE MONITORIZĂRII ÎN ANUL 2012

ODIMM a efectuat prima monitorizare a beneficiarilor „PARE 1+1” la finele anului 2012 (în cadrul discuției telefonice), fiind completată fișa de monitorizare a antreprenorilor:

- I. În cele **119** întreprinderi finanțate sunt angajați **885** persoane, dintre care **429** (48%) sunt femei. În mediu, fiecare întreprindere beneficiară PARE 1+1 angajează 7 persoane, inclusiv 3-4 femei.
- II. Pe parcursul anului 2012 au fost create **262 locuri de muncă noi** dintre care **117 (44%) locuri pentru femei**.

- III. Din numărul total de angajați (885), tinerii dețin o pondere de **27% (239)**.
- IV. Din numărul total de locuri noi create în 2012 (262), angajați cu vârsta mai mică de **30 ani au fost 31% (83)**.
- V. Cca 30% din beneficiarii PARE 1+1 au afirmat că, pe parcursul anului 2012, au majorat salariul angajaților, remunerarea lunară medie constituind cca 2400 lei.
- VI. Din cele 23 de întreprinderi care nu au efectuat investiția până în prezent, 17 au semnat contracte de finanțare nerambursabilă în anul 2012. Respectiv, cauza neutilizării integrale a resurselor financiare nerambursabile derivă din faptul că perioada acordată pentru efectuarea investiției este prea mică (cca 6 luni).

Indicatorii forței de muncă, anul 2012

INDICATORI		Femei	Bărbați	Total
1.	Total Angajați	429	456	885
	Inclusiv tineri	106	133	239
2.	Locuri de muncă noi create	117	145	262
	Inclusiv pentru tineri	35	48	83

Monitorizarea efectuată a scos în evidență principalele probleme și obstacole cu care se confruntă antreprenorii.

Astfel, 52% din cei intervievați consideră că forța de muncă nu este de calificată, iar din cele 48% rămase, a treia parte au afirmat că personalul angajat la întreprindere a fost instruit în prealabil.

Alte obstacole cu care se confrunta antreprenorii sunt:

- ✓ cadrul legal cu numeroase lacune;
- ✓ controalele dese și nejustificate ale organelor de control (Inspectoratul Fiscal, Inspekția Muncii);
- ✓ accesul limitat al tinerilor la credite;
- ✓ tergiversarea intenționată a procedurilor vamale de către organul de resort;
- ✓ antreprenorii care activează în domeniul agriculturii au evidențiat că în anul 2012 condițiile climaterice au fost nefavorabile, respectiv seceta/înghețurile au tergiversat sau stopat investițiile în ramurile legate implicit de cultura

vegetală: creșterea animalelor (ferme de bovine, ovine și taurine, iepuri), producerea peleților/brichetelor din biomasă;

- ✓ unii antreprenori, s-au ciocnit de probleme birocratice în teritoriu (acordarea autorizațiilor, licențelor etc.);

Din numărul total de întreprinderi, 71% susțin că materia primă este suficientă pe piața autohtonă. Concomitent, 55% din antreprenori planifică să inițieze export în statele UE și CSI.

INDICATORII PARE 1+1

<i>Nr</i>	<i>Indicatorii</i>	<i>2010-2011</i>	<i>2012</i>	<i>Total</i>
1.	Nr. consultațiilor acordate	2200	2700	4900
2.	Nr. cursurilor de instruire organizate	13	5	18
3.	Numărul persoanelor instruite	215	121	336
4.	Nr. accesări pagină PARE	10500	15897	26397
5.	Nr. solicitărilor de finanțare nerambursabilă	99	147	246
6.	Nr. contractelor încheiate	73	69	142
7.	Suma granturilor alocate	10,04 mil. lei	9,56 mil. lei	19,6 mil. lei
8.	Suma investițiilor efectuate	25,05 mil. lei	23,72 mil lei	48,77 mil. lei

V. PROMOVAREA ȘI MEDIATIZAREA ISTORIILOR DE SUCCES

În scopul stimulării spiritului antreprenorial și sporirea numărului de istorii de succes în domeniul investiției remitențelor în economie, a fost elaborată broșura „*Împreună creăm viitorul acasă!*”.

Această culegere are menirea de a disemina cele mai bune și inovative idei, implementate de către beneficiarii „PARE 1+1”.

Întru mediatizarea rezultatelor Programului-pilot, obținute pe parcursul anilor 2010-2012, au fost organizate 2 conferințe cu genericul **„ÎMPREUNĂ CREĂM VIITORUL ACASĂ!”**.

În cadrul evenimentelor au participat beneficiari ai finanțării nerambursabile „PARE 1+1”, participanții la cursurile de instruire antreprenorială, doritori de a se înscrie la concursul de business-planuri, reprezentanți ai instituțiilor de stat, organizațiilor donatoare, ambasadelor, mass-media.

În cadrul conferințelor au fost prezentate rezultatele Programului, impactul acestuia asupra dezvoltării regionale, prezentarea istoriilor de succes de către beneficiari, iar în final - discuții.

Concomitent, au fost organizate miniexpoziții a produselor create cu suportul „PARE 1+1” și standuri cu fotografii ale beneficiarilor care prestează servicii.